

“ ...

A. GENEL AÇIKLAMALAR

Olağanüstü Yönetim Biçimleri Bir Hukuk Rejimidir. Ancak, Bu rejimin Uygulanması, Yürütme Organına İstedliğini Yapma Olanığı Tanıyan Keyfi Bir Rejim Değildir:

6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun, 20/07/2016 tarihinde ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında, darbe teşebbüsü ve terörle mücadele çerçevesinde alınması zaruri olan tedbirler ve bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesini amaçlamıştır. Çağdaş demokrasilerde olağanüstü yönetim usulleri devletin ya da ulusun varlığına yönelmiş olağanüstü bir tehdit ve tehlike ile bu tehdit ve tehlikenin olağan dönemlerde alınacak tedbirlerle ortadan kaldırılamayacak büyüklükte olması durumunda bu tehdit veya tehlikeyi ortadan kaldırmayı ve olağan düzene dönmeyi amaçlayan rejimlerdir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü yönetimler anayasal düzeni korumak ve savunmak amacı taşıyan rejimlerdir. Bütün olağanüstü yönetim usulleri gibi, olağanüstü hal de çağdaş anayasal demokrasilerde geçici nitelikte olan hukuki ve anayasal bir rejimdir. Bunun anlamı, olağanüstü halin yürütme organına istediğini yapma olanağını tanıyan keyfi bir rejim olmamasıdır Olağanüstü hal, anayasal demokratik rejimlerin istisnai hallerde askıya alınması değil, devletin ve ulusun varlığına yönelik bulunan büyük bir tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması ve olağan hukuk düzenine dönmek amacıyla geçici bir süreyle yürütme organının yetki alanının olağan dönemlere göre genişletilebilmesi ve temel hak ve özgürlüklerin daha geniş ölçüde sınırlandırılabilmesi olanağını verir. Ancak bu yetki genişlemesi, yürütme organının hukuk devleti dışına çıkabilmesi sonucunu doğurmaz. Yürütme organı, olağanüstü hallerde de çerçevesi ve sınırları anayasa ve kanunlarla çizilen sınırlar içinde hareket etmek zorundadır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi de 1991 tarihli kararlarında "... demokratik ülkelerde olağanüstü yönetim usulleri, hukuku dışlayan keyfi bir yönetim anlamına gelmez. Olağanüstü yönetimler kaynağını Anayasa'da bulan, anayasal kurallara göre yürürlüğe konulan, yasama ve yargı organlarının denetiminde varlıklarını sürdüren rejimlerdir. Ayrıca, olağanüstü hal yönetimlerinin amacı, anayasal düzeni korumak ve savunmak olmalıdır. Bu nedenle olağanüstü yönetim usulleri yürütme organına önemli yetkiler vermesine, hak ve özgürlükleri de önemli ölçüde sınırlandırmasına karşın, demokrasilerde sonuçta bir "hukuk rejimi" dir" (E. 1990/25, K. 1991/1, k.t. 10.1.1991, RG. 5.3.1992-21162; E. 1991/6, K.1991/20, k.t. 3.7.1991, RG. 8.3.1992-21165) diyerek olağanüstü hal rejiminin hukuki ve sınırlı; aynı zamanda da anayasal düzeni askıya almayı değil, korumayı ve savunmayı amaçlayan bir yönetim biçimi olduğunu vurgulamıştır.

Olağanüstü hal rejimi kısa süre içinde olağan hale dönmek içindir. Anayasal sistemi ve hukuk düzenini değiştirmenin aracı olamaz. Olağanüstü hallerin amacı, olağanüstü hal ilanına neden olan durumu en kısa sürede ortadan kaldıracak tedbirleri almak ve olağanüstü hal ilanı öncesi döneme geri dönmektir. Olağanüstü hal yönetimini anayasal düzeni ve hukuk sistemini yeniden düzenlemenin bir aracı olarak kullanmak olağanüstü hal yönetiminin mahiyetiyle bağdaşmaz. 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'da yer alan ve iptali

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

iş bu dilekçemiz ile talep edilen hükümler olağanüstü halin gerektirdiği nitelikte tebdirler değildir.

1982 Anayasası çağdaş anayasal demokrasilere uygun olarak, olağanüstü yönetim usullerini ve bunların sınırlarını 119-112. maddeler arasında olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali olarak belirlemiştir. Olağanüstü hal tabii afet ve ağır ekonomik bunalım (md. 119) ile şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması (md. 120) sebepleriyle Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından yurdun bir ya da birden fazla bölgesinde ya da tamamında süresi altı ayı aşmamak üzere ilan edilebilir. Anayasa'nın 120. maddesine göre olağanüstü hal ilan edilebilmesi için Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun, Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşünü alması gerekir. Söz konusu karar Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

1982 Anayasası, 121. maddesinde olağanüstü hallerde (122. maddesinde sıkıyönetimde) yürütme organına özel bir yetki vermekte; Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulunun kanun hükmünde kararname çıkarabilmesine olanak tanımaktadır. Anayasa, 91. ve 121. maddelerinde olağanüstü dönemlerde çıkarılacak kanun hükmünde kararnameleri, bakanlar kurulunun olağan zamanlarda sahip olduğu kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinden bazı açılardan farklı düzenlemektedir. Olağanüstü hallerde kanun hükmünde kararnameler Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulu tarafından çıkarılır. Bu kanun hükmünde kararnameler bir yetki yasasına dayanmaz. Bu kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın 91. maddesinde olağan dönemlerdeki kanun hükmünde kararnameler için getirilmiş konu sınırlamasına bağlı değildir.

Söz konusu düzenlemelerden olağanüstü hallerde yürütme organının kanun hükmünde kararnameler yoluyla yetki alanını sınırsız bir biçimde genişlettiği sonucu elbette çıkarılamaz, çıkarılmamalıdır. Kanun hükmünde kararnamelerin kanun haline dönmesi bakımından da aynı husus geçerlidir. Parlamentodaki yasalaşma sürecinde sayısal çoğunluk, yapılan siyasi denetimin önemini azaltmakta, eleştirilerin dikkate alınarak yanlışlıkların düzeltilmesi sonucunu sağlamamaktadır.

1982 Anayasası anayasal demokrasiye dayalı hukuk devleti ilkesini benimsemiştir. Anayasayı yorumlama tekeline sahip Anayasa Mahkemesi de çok sayıda kararında 1982 Anayasasının bu özelliğini vurgulamaktadır. Bir düzenlemenin olağanüstü halin gerekli kıldığı bir konu olup olmadığı, Anayasanın konuyla ilgili bütün maddeleri (md. 119, 120, 121, 125/6, 15 vb) gözönünde bulundurularak yapılmalıdır.

Olağanüstü halde sınırlama amacı ile bu amaca ulaşmak için seçilen araç arasında hakkaniyete uygun bir denge yoksa hak ihlali vardır.

Anayasa'nın 121/3. maddesinde yer alan ve kanun hükmünde kararnamelerin konu ögesini olağanüstü halin "gerekli kıldığı konularla" sınırlandıran hükümü "ölçülülük ilkesi"ne karşılık gelir. Ölçülülük ilkesi, Anayasa Mahkemesinin çok sayıdaki kararında da ifade ettiği gibi, sınırlama amacı ile bu amaca ulaşmak için seçilen araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunmasını; önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını; amaç ve aracın ölçülü bir oranı kapsamasını ve sınırlayıcı önlemin demokratik toplum düzeni bakımından zorunluluk taşımamasını gerektirir (E.2014/122, K. 2015/123, RG. 1.3.2016-29640; E. 2013/158, K. 2014/68, RG. 9.4.2014-28967; E.2013/32, K.2013/112, RG.31.12.2013-28868). Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir (E. 2015/29, K.2015/95, RG.12.11.2015-29530). Dolayısıyla Anayasa'nın

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

121/3. maddesi olağanüstü hal kararnamesiyle başvurulacak araçlar ile olağanüstü hal ilanına yol açan tehlikeleri giderip olağan duruma geri dönmek amacı arasında uygun bir ilişkinin varlığını da şart koşmaktadır. 6756 sayılı Kanun'da iş bu dilekçemiz ile iptalini talep ettiğimiz hususlar olağanüstü halin gerektirdiği konularla ilgili olmamasının yanı sıra, düzenlenen hükümle ulaşılmak istenen amaç arasında hakkaniyete uygun bir denge bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 15/1. maddesine göre, "Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir."

Bu hükme göre, olağanüstü halde alınacak önlemler hem "ölçülülük ilkesine" hem de "milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler"e aykırı olmamalıdır. İptalini talep ettiğimiz düzenlemeler, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerimizi de ihlal eder niteliktedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler, olağanüstü halde alınacak tedbirlerin hukukun genel ilkelerine ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 1949 Cenevre Sözleşmesi gibi Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmelerin kurduğu ve sözleşme hükümlerini yorumlayan yargısal ve yarı-yargısal organların kararlarına aykırı düşmemesi anlamına gelir (Anayasa Mahkemesi Kararı : E. 1990/25, K. 1991/1; E. 1991/6, K.1991/20).

Anayasa'nın 15/1. maddesiyle paralel olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15/1. maddesi de devletlerin ancak durumun gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan diğer yükümlülüklerle aykırı olmamak şartıyla savaş ve diğer olağanüstü hallerde Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle aykırı önlemler alınabileceğini belirtmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de özellikle devletlerin krizin gerektirdiği ölçüyü aşıp aşmadıklarını denetleme konusunda kendini yetkili görmektedir. Mahkeme bu denetim yetkisini kullanırken, askıya almanın etkilediği hakların niteliği, olağanüstü durumun süresi ve olağanüstü duruma yol açan nedenler gibi, konuyla ilgili çeşitli etmenleri gözönünde bulundurur. (Brannigan and McBride/ Birleşik Krallık & 43; Lawless v. İrlanda & 36-38, İrlanda/Birleşik Krallık & 205; Aksoy/ Türkiye & 68; Nuray Şen/Türkiye, 17.06.2003 &25).

Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi hükümlerinin taraf devletler tarafından sınırlandırılmasına ve askıya alınmasına ilişkin ölçütleri belirleyen 1985 tarihli Birleşmiş Milletler Siracusa İlkelerine (U.N. Doc. E/CN.4/1985/4, Annex (1985)) göre, devletin sözleşme hükümlerini askıya aldığı hangi bir tedbirin ulusun yaşamına karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırmak için mutlak olarak gerekli ve tehdidin mahiyetiyle ve yaygınlığıyla orantılı olmalıdır (& 51). Bir başka ifadeyle, Anayasa'nın 15/1. maddesinde şart koşulan ölçülülük ilkesi Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi bakımından da uygulanması zorunlu bir ilkedir. Bu tedbirlerin durumun mutlak biçimde gerektirdiği nitelikte olup olmadığının tespitinde ulusal makamların değerlendirmesi kesin olarak kabul edilemez (paragraf 57).

B. 6756 sayılı Kanun Hükümlerinin Anayasaya Aykırılık Gerekçesi

1) 6756 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının "iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz" ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

6756 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası ile olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesi uyarınca sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı; bu yönde yapılan taleplerin mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedileceği kabul edilmiştir.

Devletin en önemli amaçlarından biri de, ekonominin belirli bir düzen, istikrar ve güven içerisinde yürütülmesidir. Çünkü, bir ülkede ekonomik, belirli bir sistem, düzen ve güven ortamı dahilinde yürütülmediğinde, ne ülke ekonomisinde büyüme sağlanabilir, ne de bireysel kalkınma gerçekleştirilebilir. Anayasa'nın 2. maddesi uyarınca devletin bireylerin temel hak ve hürriyetlerini kullanabilmelerinin önündeki ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, aynı zamanda sosyal hukuk devleti olmanın da bir gereğidir.

Devletin bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi bakımından, özel teşebbüslerin serbestçe faaliyet göstermesi ve ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması gerekir. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında "Özel teşebbüsler kurmak serbesttir" denilerek, ekonomik hayatın en önemli unsuru olan özel teşebbüslerin serbestçe kurulabileceği ve faaliyet göstereceği güvence altına alınmıştır.

Ayrıca Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasına göre de Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır. Bu bakımdan, milli ekonominin sosyal devletin gereklerine uygun olarak geliştirilmesi ve güven içerisinde yürütülmesine ilişkin gerekli tedbirlerin alınması hem Devletin amacı hem de Devlete Anayasa'da getirilen bir yükümlülüktür. Ancak iptali talep edilen düzenleme devletin bu yükümlülüklerine de açıkça aykırıdır.

İptali talep edilen düzenlemede, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı düzenlenmektedir.

Ekonomide güven ve istikrarı sağlamak, özel teşebbüslerin serbestçe faaliyet gösterme hakkını tanımak ve aynı zamanda ekonomik düzenin sağlıklı işleyebilmesi bakımından bireylerin ve özel teşebbüslerin önündeki ekonomik ve sosyal engelleri ortadan kaldırmak, Devletin Anayasal yükümlülükleri arasındadır. Getirilen düzenleme ise özel teşebbüs hürriyetini ölçsüz bir şekilde sınırlandırmakta, bu teşebbüslere ekonomik bir engel getirmekte ve bu yönüyle ekonomide güven ve istikrar ortamını zedeleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu sebeple, getirilen düzenleme Anayasa'nın özel teşebbüs hürriyetini ve devletin ekonomik yükümlülüklerini düzenleyen 48 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırılık teşkil etmektedir.

Öte yandan, hukuk devletinde, bireyin en önemli güvencelerinden birini de "hak arama hürriyeti" oluşturmaktadır. Anayasa'nın 36. maddesi, yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve kişinin yargı mercileri önünde iddia, savunma, adil yargılanma hakkına sahip olduğu güvence altına alınmış ve özel sınırlama nedenleri öngörmemiştir. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı bir temel haktır. Bu hak, Anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasını ve korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

Getirilen düzenlemede, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı,

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

bulunulması halinde talebin reddedileceği, ayrıca olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi taleplerinin de kabul edilmeyeceği öngörülmektedir. Bu yönüyle, bireylerin kanun ile kendilerine verilen bir hak ve imkanı mahkemeler nezdinde kullanmasının önüne geçilmekte, diğer bir ifadeyle, adli mercilere müracaat etme ve adli merciler önünde adil bir şekilde yargılanma hakkı ortadan kaldırılmış olmaktadır. Bu sebeple, kabul edilen düzenleme Anayasa'nın 36. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa'nın 36. ve 48. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

2) 6756 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının "mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir" ibaresi, ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "iflasın ertelenmesine karar verilemez" ibaresi ile (b) bendinde yer alan "tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır" ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı

6756 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası ile, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesi uyarınca sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı; bu yönde yapılan taleplerin mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedileceği kabul edilmiştir.

Devletin en önemli amaçlarından biri de ekonominin belirli bir düzen, istikrar ve güven içerisinde yürütülmesidir. Çünkü, bir ülkede ekonomi belirli bir sistem, düzen ve güven ortamı dahilinde yürütülmediğinde, ne ülke ekonomisinde büyüme sağlanabilir, ne de bireysel kalkınma gerçekleştirilebilir. Anayasa'nın 2. maddesi uyarınca devletin bireylerin temel hak ve hürriyetlerini kullanabilmelerinin önündeki ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, aynı zamanda sosyal hukuk devleti olmanın da bir gereğidir.

Devletin bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi bakımından, özel teşebbüslerin serbestçe faaliyet göstermesi ve ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması gerekir. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında "Özel teşebbüsler kurmak serbesttir" denilerek, ekonomik hayatın en önemli unsuru olan özel teşebbüslerin serbestçe kurulabileceği ve faaliyet göstereceği güvence altına alınmıştır.

Ayrıca Anayasa'nın 48. maddesinin ikinci fıkrasına göre de, Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır. Bu bakımdan, milli ekonominin sosyal devletin gereklerine uygun olarak geliştirilmesi ve güven içerisinde yürütülmesine ilişkin gerekli tedbirlerin alınması hem Devletin amacı hem de Devlete Anayasa'da getirilen bir yükümlülüktür. Ancak iptali talep edilen düzenleme devletin bu yükümlülüklerine de açıkça aykırıdır.

İptali talep edilen düzenlemede, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı, bu yönde yapılan talepler mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedileceği, olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak ise iflasın ertelenmesine karar verilemeyeceği, yine olağanüstü halin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararı verilemeyeceği ve verilmişse derhal kaldırılacağı kabul edilerek, sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından hem özel teşebbüs hürriyetini ölçsüz bir şekilde sınırlandırıcı hem de ekonomik

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

sistemin dengelerini, ekonomide güven ve istikrar ortamını bozucu bir düzenleme getirilmiş olmaktadır.

Kuvvetler ayrılığının geçerli olduğu bir ülkede, yargının, yürütme ve yasama erkinden bağımsız olması gerekir. Yargının siyasi otoriteden bağımsız bir yapısının ve işleyişinin olması, Anayasa'nın ikinci maddesinde düzenlenen hukuk devletinin olmazsa olmaz unsurlarından biridir. Yargı bağımsızlığının sağlanabilmesi için gereken en önemli unsur "mahkemelerin bağımsızlığı"dır.

Mahkemelerin bağımsızlığı Anayasanın 138. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez".

İptali talep edilen düzenlemede, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı, bu yönde yapılan taleplerin ise mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedileceği, ayrıca olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi talepleriyle ilgili olarak ise olağanüstü hal süresince iflasın ertelenmesine karar verilemeyeceği, olağanüstü halin ilanından sonra ve devamı süresince herhangi bir tedbir kararı verilemeyeceği, verilmişse derhal kaldırılacağı kabul edilmektedir. Bu düzenleme ile yargı mercilerinin, yargı yetkisinin kullanılması sırasında, Anayasa ve yasalara aykırı olarak belirli bir yönde karar vermesi ya da vermemesi sağlanmak istenmektedir. Bu yönüyle, düzenleme mahkemelerin bağımsızlığı ilkesini zedeleyici bir mahiyet taşımaktadır. Düzenleme bu yönüyle, Anayasanın 138. maddesine aykırıdır.

Öte yandan, hukuk devletinde, bireyin en önemli güvencelerinden birini de "hak arama hürriyeti" oluşturmaktadır. Anayasa'nın 36. maddesi, yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve kişinin yargı mercileri önünde iddia, savunma, adil yargılanma hakkına sahip olduğu güvence altına alınmış ve özel sınırlama nedenleri öngörmemiştir. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı bir temel haktır. Bu hak, Anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasını ve korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

Getirilen düzenlemede, olağanüstü halin ilanından itibaren ve devamı süresince, sermaye şirketleri ile kooperatifler tarafından iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamayacağı, bulunulması halinde talebin reddedileceği, ayrıca olağanüstü halin ilanından önceki dönemde yapılan iflasın ertelenmesi taleplerinin de kabul edilmeyeceği öngörülmektedir. Bu yönüyle, bireylerin kanun ile kendilerine verilen bir hak ve imkanı mahkemeler nezdinde kullanmasının önüne geçilmekte, diğer bir ifadeyle, adli mercilere müracaat etme ve adli merciler önünde adil bir şekilde yargılanma hakkı ortadan kaldırılmış olmaktadır. Bu sebeple, kabul edilen düzenleme Anayasa'nın 36. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa'nın 36. ve 138. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

3) 6756 sayılı Kanun'un 104. maddesinin birinci fıkrasının "Harp Akademileri, askeri liseler ve astsubay hazırlama okulları kapatılmıştır" şeklindeki birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırılığı

6756 sayılı Kanun'un 104. maddesinin birinci fıkrası ile, harp akademilerinin, askeri liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılması öngörülmektedir.

Türk ordusunun insan kaynağını oluşturan bu okullar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin etkin, güçlü ve caydırıcı niteliğinin en önemli unsurlarından birini teşkil etmektedir. Çünkü Türk Silahlı Kuvvetlerinin iyi eğitilmiş nitelikli insan kaynağı, bu okulların mezunu olan öğrenciler arasından çıkmakta ve ordunun yüzyıllardır süregelen geleneği, bu okullardan mezun olan öğrenciler aracılığıyla devam ettirilebilmektedir.

Hangi gerekçe altında olursa olsun, köklü geçmişi ve geleneksel eğitim anlayışına sahip olan ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin temelini oluşturan bu okulların, mevcut öğrencilerin hakları gözetilmeden kapatılması kabul edilemez.

Bu okullara devam eden öğrenciler, söz konusu askeri okullarda okuyabilmek adına yıllarca emek sarfetmekte, çaba harcamakta, aynı derecede bu öğrencilerin aileleri de çocuklarının onurlu bir hayata ve şerefli bir mesleğe sahip olacağı ümidi ve inancıyla yıllarca çocuklarına maddi ve manevi destekte bulunmaktadır.

Bu okullara girdikten sonra da öğrenciler, başarıyla okuldan mezun olup, Türk Silahlı Kuvvetlerine hizmet edecekleri beklentisiyle yıllarını bu okullarını başarıyla tamamlayabilmeye adayarak geçirmektedir.

Tüm bu insani ve vicdani sorumluluk anlayışının getirdiği mülahazalar bir yana, söz konusu okullarda okuyan öğrenciler, içinde buldukları öğrencilik statülerinin bir sonucu olarak kazanılmış haklara sahip bulunmaktadır.

Bu okullarda devam eden, hatta bu okullardan mezun olma aşamasında bulunan öğrencilerin mevcut hakları muhafaza edilmeksizin, bu okulların tek bir düzenlemeyle tümüyle kapatılmasının, bu çocuklar ve aileleri nezdinde büyük mağduriyetlere yol açacağı şüphesizdir.

Anayasa'nın 2. maddesinde zikredildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti, sosyal bir hukuk devletidir. Hukuk devleti olmanın gereği, bireylere sahip buldukları statüler itibarıyla haklı menfaatlerini koruyacak hukuki güvenceler sağlanmasıdır. Kazanılmış hakların korunmasıdır.

Sosyal hukuk devleti olmanın gereği olarak da Devlet, eğitim ve öğrenim hakkını korumakla yükümlüdür. Bireylerin eğitim ve öğrenim hakkı, Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında "kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" denilmek suretiyle güvence altına alınmıştır. Söz konusu okulların, devam etmekte olan öğrencilerin kazanılmış hakları göz ardı edilerek kapatılması, eğitim ve öğrenim hakkının ihlali niteliğindedir. Devlet, böyle bir tasarrufta bulunurken, bireylerin eğitim ve öğrenim hakkını dikkate almalı, bu hakkın sağladığı güvenceleri ortadan kaldırmamalıdır.

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

Devletin bir diğerk hukuki yükümlülüğü de gençleri korumaktır. Anayasa'nın 58. maddesi uyarınca, Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiğı gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrutusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri almalıdır. Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak Devlet, köklü geçmişı ve nitelikli eğitimi ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin insan kaynağının temelini oluşturan askeri okulları kapatmak yerine, bu okulların eğitim ve öğretim kalitesini geliştirmeli, Anayasa'da ifadesini bulduğı üzere, Atatürk ilke ve inkılapları doğrutusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirler almalıdır. 6756 sayılı Kanun'un 104. maddesinin birinci fıkrası ile harp akademileri, askeri liseler ve astsubay hazırlama okulları tamamen kapatılmakta ve mevcut öğrencilerin kazanılmış hakları korunmamaktadır. Böyle bir tasarruf, Devletin, Anayasa'da kendisine yüklenen "gençleri koruma yükümlülüğünü" yerine getirmemesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple, 104. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi, Anayasa'nın 58. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa'nın 2., 42. ve 58. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

4) 6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara (..) naklen kaydedilir" ibaresinin, Anayasa'ya aykırılığı

6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrası ile askeri liseler, astsubay hazırlama okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin durumuna ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Buna göre, Kanunun yayımı tarihinde; askeri liseler ile astsubay hazırlama okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin, Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun okullara naklen kaydedilmesi öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir (AYM., 15.10.2009, 2007/16 E., 2009/147 K.).

Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk devletinin unsurlarından biridir. Hukuk kurallarının sık sık değışmesi, hukuki istikrar ve belirliliğı ortadan kaldırırken, bu değışikliklerin geçmişte tamamlanmış ve/veya kazanılmış haklara geriye dönük olarak uygulanması belirlilik ve istikrarın yanı sıra hukuki güvenliğin de zedelenmesine sebep olur. Hukuki güvenlik ilkesi uyarınca, hukuk kurallarında sık sık değışiklikler yapılarak hukuki istikrarı ve belirliliğı yok eden kurallar ihdas edilmemesi, geriye yürüyen kuralların ise kazanılmış haklara dokunmadan, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini gözetererek işletilmesi gerekir.

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

Nitekim Anayasa Mahkemesine göre; “Hukuk güvenliği ilkesi aynı zamanda hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenlik ilkesinin gereğidir” (AYM., 04.12.2014, 2013/114, 2014/184).

6756 sayılı Kanun’un 105. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, askeri liseler, astsubay hazırlama okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin durumuna ilişkin düzenleme yapılmaktadır. 6756 sayılı Kanun’un 104. maddesiyle, askeri liseler ve astsubay hazırlama okullarının kapatılması sebebiyle, bu okullarda öğrenimine devam eden öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığınca ortaöğretim yerleştirme puanları esas alınarak durumlarına uygun okullara naklen kaydedilmesi, bu öğrencilerin söz konusu okullarda elde ettikleri öğrencilik statülerini ve bu statüye bağlı olarak kazandıkları hakları kaybetmeleri anlamını taşımaktadır.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır (AYM., 07.11.2014, 2014/61, 2014/166).

İptali istenen düzenleme, hukuki belirliliği ve istikrarı zedeleyici, Anayasa ve idare hukukunun temel unsurlarından olan “kazanılmış hakların korunması ilkesini” bertaraf edici bir mahiyet taşımaktadır. Hiç kuşkusuz, zikrettiğimiz bu ilke ve unsurların tamamı, hukuk devletinin vazgeçilmez birer parçalarıdır.

Esasında hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür. Hukuk devletinde kazanılmış haklara saygı gösterilmesi bir zorunluluk, hatta yükümlülüktür. Hukuksal tasarrufu doğuran irade sahiplerinin, aynı yöntemle bu tasarrufu geri almalarına veya değiştirmelerine olanak bulunmaktadır. Bununla birlikte, önceden oluşmuş hukuksal durumların sonradan yapılacak işlemlerle değiştirilmesi, hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmamaktadır. Kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan düzenlemeler Anayasanın 2. maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı hukuksal güvenceyi ortadan kaldıracı bu türden düzenlemeler, belirsizlik ortamına neden olur ve hukuki istikrarın sağlanması bakımından kabul edilemez.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi pek çok kararında, kazanılmış haklara saygı ilkesine vurgu yapmış ve bu hakkın, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğuna işaret etmiştir:

“Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Objektif ve genel hukuksal durumun, şart işleme özel hukuksal duruma

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa'ya veya kanuna aykırı görülerek iptal edilebilir. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar kazanılmış hak kapsamında değerlendirilmez.” (AYM. 02.11.2016, 2015/61, 2016/172; AYM., 08.12.2015, 08.12.2015, 2014/87, 2015/112; AYM. 13.07.2015, 2014/88, 2015/68).

İptali istenen bu düzenleme, Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında vurgulandığı gibi yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemekle birlikte, yasaların uygulanmasında birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamakta, hatta durumlarındaki ve konumlarındaki özellikleri, kimi kişi ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılmaktadır. Anayasa ile eylemli değil hukuki eşitlik amaçlanmaktadır. Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için, aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması gerekmektedir (AYM.,18.10.2005, 2003/7 E., 2005/71 K.).

Kapatılan askeri okulları daha önceki dönemlerde başarıyla tamamlayan öğrencilerin, bu okullardan mezun olup, kendilerine tanınan ve öğrencilik statülerinin gereği olarak kazanmış oldukları haklardan faydalandıkları, getirilen bu düzenlemeyle, bu kişilerle özünde aynı statüye sahip olma hakkı bulunan öğrencilerin ise, elde ettikleri bu haklardan faydalanma imkanından yoksun bırakıldıkları ve bu haksız durumun onlar nezdinde ağır bir mağduriyet ortaya çıkardığı şüphesizdir. Bu açıdan düzenleme, eşitlik ilkesine (m.10) de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

5) 6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler” ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı

6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile, harp okulları ile astsubay meslek yüksek okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin durumuna ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Buna göre, Kanunun yayımı tarihinde; harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksek okullarında (Jandarma dahil) öğrenimine devam eden öğrencilerin Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara naklen kaydedilmesi öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir (AYM., 15.10.2009, 2007/16 E., 2009/147 K.).

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk devletinin unsurlarından biridir. Hukuk kurallarının sık sık değişmesi, hukuki istikrar ve belirliliği ortadan kaldırırken, bu değişikliklerin geçmişte tamamlanmış ve/veya kazanılmış haklara geriye dönük olarak uygulanması belirlilik ve istikrarın yanı sıra hukuki güvenliğin de zedelenmesine sebep olur. Hukuki güvenlik ilkesi uyarınca, hukuk kurallarında sık sık değişiklikler yapılarak hukuki istikrarı ve belirliliği yok eden kurallar ihdas edilmemesi, geriye yürüyen kuralların ise kazanılmış haklara dokunmadan, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini gözeterek işletilmesi gerekir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre; "Hukuk güvenliği ilkesi aynı zamanda hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenliğ ilkesinin gereğidir" (AYM., 04.12.2014, 2013/114, 2014/184).

6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, harp okulları ile astsubay meslek yüksek okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin durumuna ilişkin düzenleme yapılmaktadır. 6756 sayılı Kanun'un 104. maddesiyle, Harp Akademileri, askeri liseler ve astsubay hazırlama okullarının kapatılması sebebiyle, harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksek okullarında öğrenimine devam eden öğrencilerin Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara naklen kaydedilmesi, bu öğrencilerin söz konusu okullarda elde ettikleri öğrencilik statülerini ve bu statüye bağlı olarak kazandıkları hakları kaybetmeleri anlamını taşımaktadır.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır (AYM., 07.11.2014, 2014/61, 2014/166).

İptali istenen düzenleme, hukuki belirliliği ve istikrarı zedeleyici, Anayasa ve idare hukukunun temel unsurlarından olan "kazanılmış hakların korunması ilkesini" bertaraf edici bir mahiyet taşımaktadır. Hiç kuşkusuz, zikrettiğimiz bu ilke ve unsurların tamamı, hukuk devletinin vazgeçilmez birer parçalarıdır.

Esasında hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür. Hukuk devletinde kazanılmış haklara saygı gösterilmesi bir zorunluluk, hatta yükümlülüktür. Hukuksal tasarrufu doğuran irade sahiplerinin, aynı yöntemle bu tasarrufu geri almalarına veya değiştirmelerine olanak bulunmaktadır. Bununla birlikte, önceden oluşmuş hukuksal durumların sonradan yapılacak işlemlerle değiştirilmesi, hukuktan beklenen güvenliğle bağdaşmamaktadır. Kazanılmış hakları ortadan kaldırııcı nitelikte sonuçlara yol açan düzenlemeler Anayasanın 2. maddesinde açıklanan "Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk devletidir" hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı hukuksal güvenceyi

ortadan kaldırıcı bu türden düzenlemeler, belirsizlik ortamına neden olur ve hukuki istikrarın sağlanması bakımından kabul edilemez.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi pek çok kararında, kazanılmış haklara saygı ilkesine vurgu yapmış ve bu hakkın, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğuna işaret etmiştir:

“Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Objektif ve genel hukuksal durumun, şart işlemle özel hukuksal duruma dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa’ya veya kanuna aykırı görülerek iptal edilebilir. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar kazanılmış hak kapsamında değerlendirilmez.” (AYM. 02.11.2016, 2015/61, 2016/172; AYM., 08.12.2015, 08.12.2015, 2014/87, 2015/112; AYM. 13.07.2015, 2014/88, 2015/68).

İptali istenen bu düzenleme, Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında vurgulandığı gibi yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemekle birlikte, yasaların uygulanmasında birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamakta, hatta durumlarındaki ve konularındaki özellikleri, kimi kişi ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılmaktadır. Anayasa ile eylemli değil hukuki eşitlik amaçlanmaktadır. Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için, aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması gerekmektedir (AYM.,18.10.2005, 2003/7 E., 2005/71 K.).

Kapatılan askeri okulları daha önceki dönemlerde başarıyla tamamlayan öğrencilerin, bu okullardan mezun olup, kendilerine tanınan ve öğrencilik statülerinin gereği olarak kazanmış oldukları haklardan faydalandıkları, getirilen bu düzenlemeyle, bu kişilerle özünde aynı statüye sahip olma hakkı bulunan öğrencilerin ise elde ettikleri bu haklardan faydalanamadıkları ve bu haksız durumun onlar nezdinde ağır bir mağduriyet ortaya çıkardığı şüphesizdir. Bu açıdan düzenleme eşitlik ilkesine (m.10) de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

6) 6756 sayılı Kanun’un 105. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa’ya aykırılığı

6756 sayılı Kanun’un 105. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 30 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askeri öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbının yapılmaması kabul edilmekte, bunlara üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verilmesi öngörülmektedir.

Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir (AYM., 15.10.2009, 2007/16 E., 2009/147 K.).

Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk devletinin unsurlarından biridir. Hukuk kurallarının sık sık değişmesi, hukuki istikrar ve belirliliği ortadan kaldırırken, bu değişikliklerin geçmişte tamamlanmış ve/veya kazanılmış haklara geriye dönük olarak uygulanması belirlilik ve istikrarın yanı sıra hukuki güvenliğin de zedelenmesine sebep olur. Hukuki güvenlik ilkesi uyarınca, hukuk kurallarında sık sık değişiklikler yapılarak hukuki istikrarı ve belirliliği yok eden kurallar ihdas edilmemesi, geriye yürüyen kuralların ise kazanılmış haklara dokunmadan, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini gözeterek işletilmesi gerekir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre; "Hukuk güvenliği ilkesi aynı zamanda hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenlik ilkesinin gereğidir" (AYM., 04.12.2014, 2013/114, 2014/184).

6756 sayılı Kanun'un 105. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, 30 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askeri öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbının yapılmaması, bunlara üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verilmesi kabul edilmektedir.

Bu okullarda öğrenim görüp mezuniyet aşamasına gelen öğrenciler, söz konusu askeri okullarda okuyabilmek adına yıllarca emek sarfetmiş, çaba harcamış, aynı derecede bu öğrencilerin aileleri de çocuklarının başarılı bir şekilde bu okullardan mezun olacağı, son derece şerefli olan askerlik mesleğine adım atacağı ümidi ve inancıyla yıllarca, çocuklarına maddi ve manevi destekte bulunmuştur.

Mezuniyet aşamasında bulunan bu öğrenciler, hayatlarının önemli bir bölümünü okudukları bu okulları başarıyla tamamlayıp mezun olma, diplomalarını alma ümidiyle ve sonrasında Türk Silahlı Kuvvetlerine hizmet etme hayaliyle geçirmiştir.

Tüm bu insani ve vicdani sorumluluk anlayışının getirdiği mülahazalar bir yana, söz konusu okullarda mezuniyet aşamasında bulunan öğrenciler, içinde buldukları öğrencilik statülerinin bir sonucu olarak kazanılmış haklara sahip bulunmaktadır. Getirilen düzenleme ile 30 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askeri öğrencilerin subay ve astsubaylığa nasbının yapılmaması ve bunlara üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek fakülte ve yüksek okullara ilişkin diplomaların verilmesi, mezun olma aşamasında bulunan bu öğrencilerin, yıllardır söz konusu okullarda elde ettikleri öğrencilik statülerini ve bu statüye bağlı olarak kazandıkları hakları kaybetmeleri anlamını taşımaktadır.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukukun genel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunmasıdır. Kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın, yeni kanundan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş haktır (AYM., 07.11.2014, 2014/61, 2014/166).

İptali istenen düzenleme, hukuki belirliliği ve istikrarı zedeleyici, Anayasa ve idare hukukunun temel unsurlarından olan “kazanılmış hakların korunması ilkesini” bertaraf edici bir mahiyet taşımaktadır. Hiç kuşkusuz, zikrettiğimiz bu ilke ve unsurların tamamı, hukuk devletinin vazgeçilmez birer parçalarıdır.

Esasında hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür. Hukuk devletinde kazanılmış haklara saygı gösterilmesi bir zorunluluk, hatta yükümlülüktür. Hukuksal tasarrufu doğuran irade sahiplerinin, aynı yöntemle bu tasarrufu geri almalarına veya değiştirmelerine olanak bulunmaktadır. Bununla birlikte, önceden oluşmuş hukuksal durumların sonradan yapılacak işlemlerle değiştirilmesi, hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmamaktadır. Kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan düzenlemeler Anayasanın 2. maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı hukuksal güvenceyi ortadan kaldıracı bu türden düzenlemeler, belirsizlik ortamına neden olur ve hukuki istikrarın sağlanması bakımından kabul edilemez.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi pek çok kararında, kazanılmış haklara saygı ilkesine vurgu yapmış ve bu hakkın, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğuna işaret etmiştir:

“Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kamu görevlilerinin kazanılmış hakları, istihdam türüne bağlı olarak tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklardır. Objektif ve genel hukuksal durumun, şart işlemle özel hukuksal duruma dönüşmesi kazanılmış hak yönünden yeterli değildir. Kural işlemler her zaman değiştirilebilir ya da yargı organları tarafından Anayasa’ya veya kanuna aykırı görülerek iptal edilebilir. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar kazanılmış hak kapsamında değerlendirilmez.” (AYM. 02.11.2016, 2015/61, 2016/172; AYM., 08.12.2015, 08.12.2015, 2014/87, 2015/112; AYM. 13.07.2015, 2014/88, 2015/68).

İptali istenen bu düzenleme, Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında vurgulandığı gibi yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemekle birlikte, yasaların uygulanmasında birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamakta, hatta durumlarındaki ve konularındaki özellikleri, kimi kişi ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılmaktadır. Anayasa ile eylemli değil hukuki eşitlik amaçlanmaktadır. Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için, aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması gerekmektedir (AYM.,18.10.2005, 2003/7 E., 2005/71 K.).

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

Anılan Kanun ile kapatılan askeri okulları daha önceki dönemlerde başarıyla tamamlayıp mezun olan öğrencilerin, kendilerine tanınan ve öğrencilik statülerinin gereği olarak kazanmış oldukları haklardan faydalandıkları, mezuniyet sonrası astsubaylığa ve subaylığa nasbı yapıldığı halde, getirilen düzenlemeyle bu kişilerle tamamen aynı statüye sahip, mezuniyet aşamasında bulunan öğrencilerin, elde ettikleri haklardan faydalanamaması, aynı diplomaya sahip olamamaları, astsubaylık ve subaylık rütbelerini alamamaları, eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu açıdan düzenleme, eşitlik ilkesine (m.10) de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan bu sebeplerle, iptali talep edilen iş bu düzenleme Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Anayasa Mahkemesinin 6756 sayılı Kanun'un Anayasaya aykırı gördüğümüz maddelerinin anayasa uygunluğunu incelemesi ve esastan karara bağlaması zaman alabilecektir. Yargı denetimi yürütme organının hukuk devleti sınırları içinde kalmasını sağlayan en etkili araçtır. Olağanüstü hallerde yargı denetiminin önemi daha da artmakta, devlet organlarının işlemlerinin yargı denetimine bağlı tutulması, yasama organının Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kalmasını sağlamak ve temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından özellikle önem taşımaktadır.

İptalini istediğimiz 6756 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti ilkesine, anayasanın üstünlüğüne ve bağlayıcılığına aykırılık oluşturan sonradan giderilmesi olanaksız durumların ortaya çıkmasına neden olacağı ve zararlar doğuracağı açık olduğundan, ayrıca Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme sonucunda iptal kararı vermesi durumunda bu kararın sonuçsuz kalmaması amacıyla kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğün durdurulması istemiyle iptal davası açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

24.11.2016 tarihli ve 29898 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'un;

1. 4. maddesinin birinci fıkrasının “iflasın ertelenmesi talebinde bulunulamaz” ibaresinin Anayasa'nın 36. ve 48. maddelerine,

2. 4. maddesinin birinci fıkrasının “mahkemelerce iflasa ilişkin araştırma yapılmaksızın derhal reddedilir” ibaresi, ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “iflasın ertelenmesine karar verilemez” ibaresi ile (b) bendinde yer alan “tedbir kararı verilemez, verilmişse derhal kaldırılır” ibaresinin, Anayasa'nın 36. ve 138. maddelerine,

3.104. maddesinin birinci fıkrasının “Harp Akademileri, askeri liseler ve astsubay hazırlama okulları kapatılmıştır” şeklindeki birinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 42. ve 58. maddelerine,

4.105. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “...Millî Eğitim Bakanlığınca, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları ortaöğretim yerleştirme puanları

Esas Sayısı : 2017/18

Karar Sayısı : 2019/66

dikkate alınarak durumlarına uygun okullara (..) naklen kaydedilir” ibaresinin Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine,

5. 105. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “... Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara, naklen kaydedilirler” ibaresinin Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine,

6.105. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine,

aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”